Parlament Europejski
2019–2024

Dokument z posiedzenia

B9-0323/2023

5.7.2023

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczeń wiceprzewodniczącego Komisji/wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

zgodnie z art. 132 ust. 2 Regulaminu

w sprawie sytuacji w Libanie
(2023/2742(RSP))

Christophe Grudler, Olivier Chastel, Dacian Cioloş, Bernard Guetta, Karen Melchior, Nathalie Loiseau, Hilde Vautmans, Salima Yenbou
w imieniu grupy Renew

B9-0323/2023

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w Libanie (2023/2742(RSP))

Parlament Europejski,

– uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Libanu, w szczególności rezolucję z 16 września 2021 r.[1],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie promowania stabilności i bezpieczeństwa w szeroko rozumianym regionie Bliskiego Wschodu[2],

– uwzględniając Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Libańską, z drugiej strony[3] oraz nowy unijny program dla regionu Morza Śródziemnego,

– uwzględniając sprawozdanie końcowe unijnej misji obserwacji wyborów w Libanie w 2022 r.,

– uwzględniając zobowiązania uzgodnione w ramach priorytetów partnerstwa UE-Liban w listopadzie 2016 r., konferencję CEDRE (Conférence économique pour le développement, par les réformes et avec les entreprises) w Paryżu w dniu 6 kwietnia 2018 r., ramy reformy, odbudowy i rekonstrukcji (3RF) UE, ONZ i Banku Światowego z 4 listopada 2020 r., oraz posiedzenie Międzynarodowej Grupy Wsparcia Libanu, które odbyło się 23 września 2020 r., a także międzynarodową konferencję w sprawie pomocy i wsparcia dla Libanu z 9 sierpnia 2020 r. i 2 grudnia 2020 r. zorganizowana przez Francję i ONZ,

– uwzględniając wizyty i oświadczenia złożone w Libanie od czasu wybuchu w porcie w Bejrucie przez prezydenta Francji Emmanuela Macrona, wiceprzewodniczącego Komisji/wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josepa Borrella, przewodniczącego Rady Charlesa Michela i komisarza UE ds. zarządzania kryzysowego Janeza Lenarčiča,

– uwzględniając konkluzje Rady z 7 grudnia 2020 r. w sprawie Libanu,

– uwzględniając decyzję Rady 2021/1277 z dnia 30 lipca 2021 r. w sprawie środków ograniczających w związku z sytuacją w Libanie[4], przewidującą zamrożenie funduszy i zasobów gospodarczych osób fizycznych odpowiedzialnych za poważny kryzys finansowy, gospodarczy, społeczny i polityczny w Libanie oraz zakaz udostępniania funduszy i zasobów gospodarczych tym osobom oraz powiązanym z nimi osobom fizycznym lub prawnym, podmiotom i organom,

[1] Dz.U. C 117 z 11.3.2022, s. 143.
[2] Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 25.
[3] Dz.U. L 143 z 30.5.2006, s. 2.
[4] Dz.U. L 277I z 2.8.2021, s. 16.

– uwzględniając porozumienie na poziomie personelu z dnia 7 kwietnia 2022 r. zawarte między Międzynarodowym Funduszem Walutowym (MFW) a Libanem dotyczące czteroletniego instrumentu finansowego rozszerzonego wsparcia na rzecz kompleksowego programu reform gospodarczych oraz oświadczenie UE, Zjednoczonego Królestwa, Stanów Zjednoczonych, Kanady i Japonii z dnia 7 kwietnia 2023 r., że „rok od zawarcia porozumienia na poziomie personelu z MFW niewiele zrobiono”,

– uwzględniając sprawozdania Human Rights Watch (HRW) dotyczące wybuchu w porcie w Bejrucie, w szczególności sprawozdanie z dnia 3 sierpnia 2021 r.,

– uwzględniając monitor gospodarczy Banku Światowego na temat Libanu z 1 czerwca 2021 r. oraz szybką ocenę szkód i potrzeb w Bejrucie przygotowaną przez Grupę Banku Światowego we współpracy z Unią Europejską i Organizacją Narodów Zjednoczonych,

– uwzględniając decyzję Rady Stowarzyszenia UE–Liban nr 1/2016 z 11 listopada 2016 r. dotyczącą uzgodnienia priorytetów partnerstwa UE–Liban oraz wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie stanowiska, jakie ma zostać zajęte w imieniu Unii Europejskiej w ramach Rady Stowarzyszenia ustanowionej na mocy Układu eurośródziemnomorskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Libańską, z drugiej strony, w odniesieniu do przedłużenia priorytetów partnerstwa UE–Liban do czasu przyjęcia przez UE i Liban nowych zaktualizowanych wspólnych dokumentów (COM/2021/0406),

– uwzględniając wspólne oświadczenie 38 państw członkowskich ONZ, w tym Francji, Niemiec i Włoch, wydane na posiedzeniu Rady Praw Człowieka ONZ w dniu 7 marca 2023 r., wzywające do wysłania międzynarodowej misji rozpoznawczej w celu zbadania przyczyn wybuchu,

– uwzględniając cztery konwencje genewskie z 1949 r. dotyczące statusu uchodźców i protokoły dodatkowe do nich, ratyfikowane przez Liban,

– uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,

A. mając na uwadze, że według Banku Światowego od 2019 r. Liban przeżywa jeden z trzech najpoważniejszych kryzysów gospodarczych i finansowych na świecie od połowy XIX wieku; mając na uwadze, że 17 października 2019 r. wybuchły masowe protesty, podczas których protestujący wzywali do głębokich reform gospodarczych i politycznych w celu rozwiązania problemu korupcji; mając na uwadze, że lira libańska straciła od 2019 r. ponad 90% swojej wartości, a większość deponentów nadal nie ma dostępu do swoich oszczędności;

B. mając na uwadze, że w maju 2023 r. na wniosek Francji i Niemiec wydano międzynarodowy nakaz aresztowania Riada Salameha, prezesa Banku Centralnego Libanu od 1993 r., w związku z zarzutami prania pieniędzy, oszustwa, fałszerstwa, defraudacji i udziału w grupie przestępczej; mając na uwadze, że w pięciu krajach europejskich toczy się przeciwko niemu śledztwo w sprawie tych przestępstw; mając na uwadze, że w dniu 22 maja 2023 r. rząd tymczasowy Libanu zebrał się w celu omówienia jego sprawy i nie podjął żadnej decyzji;

C. mając na uwadze, że w dniu 4 sierpnia 2020 r. w porcie w Bejrucie doszło do największej na świecie eksplozji niejądrowej, w wyniku której zginęło ponad 220 osób, w tym ponad 20 obywateli UE, 7000 zostało rannych, 300 000 zostało wysiedlonych z domów, a 74 000 domów zostało zniszczonych lub uszkodzonych; mając na uwadze, że od 2013 r. w porcie przechowywano 2750 ton azotanu amonu jakości wojskowej; mając na uwadze, że dochodzenie przeprowadzone przez Federalne Biuro Śledcze Stanów Zjednoczonych wykazało, że ilość azotanu amonu, który eksplodował, szacowana na 500 ton, stanowiła ułamek pierwotnej dostawy 2750 ton, co wskazuje, że większość chemikaliów została wywieziona przed wybuchem;

D. mając na uwadze, że wyniki niezależnych dochodzeń opublikowane w gazecie Guardian ujawniły silne powiązania między przedsiębiorstwem, które przywiozło 2750 ton azotanu amonu do celów wojskowych do portu w Bejrucie, a syryjsko-rosyjskim biznesmenem George'em Haswanim, objętym od 2015 r. unijnymi sankcjami za wspieranie syryjskich represji prezydenta Baszara al-Assada; mając na uwadze, że przedsiębiorstwo pana Haswaniego zostało zarejestrowane tego samego dnia i w tej samej spółce szelfowej w Zjednoczonym Królestwie, co przedsiębiorstwo importujące azotan amonu; mając na uwadze, że według syryjskiej sieci praw człowieka reżim Assada potrzebował azotanu amonu do wyprodukowania pojemników wypełnionych materiałami wybuchowymi, pozwalających na zrzucenie ok. 82 000 bomb beczkowych na ludność własnego kraju w ciągu ubiegłych dziesięciu lat, zabijając co najmniej 11 087 cywilów, w tym 1821 dzieci;

E. mając na uwadze, że krajowe dochodzenie w sprawie wybuchu, prowadzone przez sędziego Tareka Bitara, było utrudniane przez władze libańskie, w tym przez ministerstwa finansów, sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, prokuratora i posłów do parlamentu Libanu, którzy w większości mają podobne afiliacje polityczne; mając na uwadze, że sędzia Bitar został poddany intensywnej kampanii oszczerstw w mediach kontrolowanych przez oskarżonych, rozpowszechniających liczne bezpodstawne zarzuty;

F. mając na uwadze, że 2 lipca 2021 r. sędzia Bitar zwrócił się do Parlamentu o uchylenie immunitetu trzem posłom w celu postawienia im zarzutów przestępstwa z zaniechania i zabójstwa prawdopodobnie celowego w związku z eksplozją w porcie, z uwagi na ich odpowiedzialność ministerialną w czasie przechowywania niebezpiecznych materiałów; mając na uwadze, że dwóch z oskarżonych byłych ministrów zostało od tego czasu ponownie wybranych i zasiada obecnie w parlamencie; mając na uwadze, że większość parlamentu Libanu nie uchyliła ich immunitetu do czerwca 2023 r.;

G. mając na uwadze, że minister finansów jest powiązany z tą samą partią polityczną, której politycy doprowadzili do ponad 25 postępowań zaskarżających w celu zdyskwalifikowania sędziego Bitara oraz sędziego, który potwierdził kompetencje sędziego Bitara; mając na uwadze, że minister finansów publicznie oświadczył, że nie podpisze nominacji sędziowskich wymaganych do kontynuowania śledztwa;

H. mając na uwadze, że 25 stycznia 2023 r. prokurator nakazał zwolnienie wszystkich podejrzanych przetrzymywanych w areszcie tymczasowym bez przeprowadzenia należytego procesu; mając na uwadze, że jego żona znalazła się wśród osób oskarżonych przez sędziego Bitara na kilka dni przed jej zwolnieniem; mając na

uwadze, że prokurator jest mianowany przez Wyższą Radę Sądownictwa, która z kolei jest w większości mianowana przez rząd; mając na uwadze, że Izba Adwokacka w Bejrucie, Stowarzyszenie Sędziów Libańskich i Libańska Koalicja na rzecz Niezależności Sądownictwa uznały zwolnienie za nielegalne;

I. mając na uwadze, że minister spraw wewnętrznych publicznie oświadczył w grudniu 2020 r., że pomimo nakazu sędziego Bitara nie zleci siłom bezpieczeństwa aresztowania oskarżonych byłych ministrów;

J. mając na uwadze, że żadne dochodzenia krajowe nie doprowadziły do wykrycia jakichkolwiek podejrzanych o morderstwa, które poprzedziły wybuch w porcie i nastąpiły po nim; mając na uwadze, że według sprawozdania HRW z lutego 2022 r. władze krajowe dopuściły się rażącego zaniedbania, uchybień i naruszeń proceduralnych w wielu politycznie wrażliwych dochodzeniach w sprawie morderstw związanych z wybuchem; mając na uwadze, że demaskator pułkownik Joseph Skaf, były dyrektor wydziału portu ds. narkotyków, który w 2014 r. ostrzegał swoich przełożonych przed niebezpieczeństwem związanym z przechowywaniem chemikaliów został zamordowany w 2017 r.; mając na uwadze, że Joe Bejjany, który sfotografował niebezpieczny hangar przed wybuchem i po nim, został zamordowany, a jego telefon skradziono w grudniu 2020 r.; mając na uwadze, że aktywista i wydawca Lokman Slim został zamordowany w lutym 2021 r., 10 dni po tym, jak oskarżył Hezbollah o dostarczanie reżimowi Assada azotanu amonu;

K. mając na uwadze, że we wspólnym oświadczeniu z dnia 7 marca 2023 r. wydanym na posiedzeniu Rady Praw Człowieka ONZ 38 państw, w tym 24 państwa członkowskie UE, potępiło utrudnianie krajowego śledztwa w Libanie i ingerowanie w nie oraz wezwało do kontynuowania tego śledztwa;

L. mając na uwadze, że w sprawozdaniu opublikowanym 5 maja 2023 r. przez antykorupcyjną organizację pozarządową Reform Initiative for Transparent Economies zamieszczonym w portalu EU Observer 27 maja 2023 r. ujawniono marnotrawienie unijnych funduszy oraz złe łagodzenie ryzyka oszustwa w przypadku 30 mln EUR z unijnych funduszy przeznaczoncych na 16 zakładów gospodarowania odpadami stałymi w ramach programów ARLA (pomoc w odbudowie administracji libańskiej) i SWAM (modernizacja zdolności gospodarowania odpadami stałymi w Libanie);

M. mając na uwadze, że po arabskiej wiośnie i powstaniu ludowym w Syrii w 2011 r. reżim Assada rozpoczął kampanię brutalnych represji wobec własnej ludności, zabijając ponad pół miliona ludzi i wysiedlając prawie połowę ogółu ludności, co doprowadziło do tego, że 6 milionów ludzi stało się uchodźcami, a 7 milionów przesiedlono wewnętrznie;

N. mając na uwadze, że w związku z tym miliony syryjskich kobiet i mężczyzn uciekło do krajów sąsiednich, w tym około 1,6 mln do Libanu; mając na uwadze, że Libańczycy przyjęli ich przyjaźnie pomimo własnych trudności gospodarczych, wykazując się wrażliwością polityczną; mając na uwadze, że reżim Assada, przy bezpośrednim wsparciu militarnym Iranu i Rosji, a także Hezbollahu, utrzymał władzę w Damaszku;

O. mając na uwadze, że UE jest największym darczyńcą pomocy humanitarnej dla uchodźców syryjskich i palestyńskich w regionie, w tym w Libanie; mając na uwadze,

że budowa szkół, szpitali i infrastruktury w celu zapewnienia uchodźcom minimalnych standardów życia pomogła w tym regionie przezwyciężyć liczne wyzwania związane z przyjmowaniem uchodźców;

P. mając na uwadze, że UE równocześnie finansowała infrastrukturę Libanu, np. systemy kanalizacyjne oraz import podstawowej żywności, takiej jak zboża, oraz znacznie zwiększyła pomoc humanitarną dla Libanu od czasu kryzysu w 2019 r.;

Q. mając na uwadze, że syryjscy uchodźcy zostali niesłusznie oskarżeni o wywołanie obecnego kryzysu gospodarczego i politycznego w Libanie pomimo powszechnej korupcji i złego zarządzania finansami w samym Libanie;

R. mając na uwadze, że zgodnie ze sprawozdaniami HRW wielu syryjskich uchodźców powracających do Syrii padło ofiarą wymuszonych zaginięć, tortur i śmierci w areszcie; mając na uwadze, że reżim Assada nie zapewnił żadnych skutecznych gwarancji w kwestii prawa syryjskich uchodźców do bezpiecznego powrotu i korzystania z podstawowych praw, takich jak prawo do zwrotu mienia, które jest często rabowane i sprzedawane urzędnikom reżimu;

1. z całą mocą potępia brak jakichkolwiek postępów w zwalczaniu w Libanie korupcji i bezkarności od początku kryzysu gospodarczego w 2019 r. i od czasu wybuchu w porcie; wzywa Radę do skorzystania z unijnych ram sankcji wobec Libanu ustanowionych w lipcu 2021 r.; wzywa do nałożenia ukierunkowanych sankcji UE na pięć osób, tj. byłego premiera, szefa bezpieczeństwa państwa, ministra finansów i dwóch byłych ministrów robót publicznych nadzorujących port, ze względu na ich rolę w doprowadzeniu do sytuacji, która spowodowała wybuch w porcie i utrudnianie śledztwa oraz naruszanie praworządności;

2. wzywa państwa członkowskie do utworzenia międzynarodowej koalicji przed posiedzeniem Rady Praw Człowieka ONZ w październiku 2023 r. oraz do powołania międzynarodowej i niezależnej komisji śledczej w sprawie wybuchu w porcie w Bejrucie;

3. przypomina o szczególnej odpowiedzialności wszystkich frakcji politycznych w czasie obecnego kryzysu; wzywa je wszystkie do ostatecznego poparcia i obrony roszczeń narodu libańskiego;

4. potępia arbitralne zawieszenie parlamentu Libanu przez prezydenta tego kraju w okresie od października 2022 r. do maja 2023 r., co stanowi naruszenie konstytucji Libanu, która stanowi, że parlament powinien obradować do czasu wyboru prezydenta; podkreśla zasadniczą rolę parlamentu libańskiego w życiu demokratycznym tego kraju;

5. wyraża głębokie zaniepokojenie dodatkową próżnią instytucjonalną spowodowaną brakiem prezydenta od października 2022 r.; wzywa do jak najszybszego przeprowadzenia wyborów prezydenta Libanu w celu bezzwłocznego powołania premiera i rządu, aby przywrócić zaufanie do państwa libańskiego;

6. wyraża uznanie dla wiodącej roli Libanu w przyjmowaniu syryjskich uchodźców od powstania w Syrii w 2011 r.; jest jednak głęboko zaniepokojony repatriacją syryjskich uchodźców do Syrii zorganizowaną przez Bejrut; przypomina, że Syrii nie można uznać

za kraj bezpiecznego powrotu; potępia reżim syryjski za torturowanie i więzienie powracających uchodźców; podkreśla, że w dłuższej perspektywie należy rozważyć jedynie dobrowolny, bezpieczny i godny powrót syryjskich uchodźców oraz że reżim Assada nie spełnia obecnie warunków umożliwiających taki powrót; wzywa Liban do przestrzegania zwyczajowych zasad rozróżnienia, proporcjonalności i ostrożności; domaga się, w celu wsparcia wszystkich, którzy cierpieli prześladowania w Syrii, wpisania wszystkich uchodźców syryjskich na specjalną listę, aby zapewnić im skuteczniejszą pomoc udzielaną zgodnie z zasadą solidarności międzynarodowej i zagwarantować, że przekazywane środki trafią do najbardziej potrzebujących pomocy;

7. wzywa parlament libański do przyjęcia nowych aktów prawnych mających na celu zapewnienie niezależności i bezstronności sądownictwa, zgodnie z normami międzynarodowymi; ubolewa, że takie akty prawne w pierwotnym projekcie zaproponowanym w 2018 r. były zgodne z normami międzynarodowymi, a następnie stały się nieskuteczne w wyniku poprawek;

8. wzywa władze do pełnej współpracy z sędzią Bitarem, który prowadzi dochodzenie w sprawie wybuchu w porcie; zdecydowanie potępia kulturę bezkarności, która kwitnie w Libanie; jest zaniepokojony próbami zastraszania na różne sposoby niezależnych członków społeczeństwa obywatelskiego; zauważa, że ofiary i rodziny nie mogą dłużej czekać na wymierzenie sprawiedliwości;

9. zwraca się do Komisji i Prokuratury Europejskiej o zbadanie sprawy domniemanego niewłaściwego wykorzystania funduszy unijnych przeznaczonych na zakłady gospodarowania odpadami; podkreśla, że UE powinna nadzorować projekty i przekazywać finansowanie w transzach po niezależnej weryfikacji każdego etapu odpowiednich projektów, aby zrównoważyć wysokie ryzyko korupcji w Libanie; podkreśla znaczenie wiarygodnych ekspertów przeprowadzających badanie due diligence wykonawców z jasno określonymi celami i zakresem odpowiedzialności oraz zminimalizowaniem konfliktu interesów; wzywa do wprowadzenia silniejszych środków zwalczania nadużyć finansowych, w tym za pośrednictwem platform dla sygnalistów; apeluje do UE i jej partnerów o opublikowanie wszystkich stosownych dokumentów umożliwiających niezależną kontrolę ze strony społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla, że takie standardy i najlepsze praktyki powinny być wspólne dla wszystkich międzynarodowych darczyńców pragnących pomóc Libanowi;

10. wzywa do uzależnienia wszelkiej pomocy gospodarczej UE od skutecznego wdrożenia reform mających na celu zwiększenie przejrzystości i praktyk demokratycznych w instytucjach; apeluje o dalsze udzielanie pomocy humanitarnej ludności libańskiej i uchodźcom przy zachowaniu ścisłej kontroli;

11. ponawia swój apel do Komisji i państw członkowskich o udostępnienie dodatkowej pomocy humanitarnej ze względu na tragiczne warunki w terenie, w szczególności pomocy żywnościowej oraz materiałów szpitalnych i farmaceutycznych;

12. wzywa do niezwłocznego mianowania nowego prezesa Banku Libańskiego oraz zorganizowania niezależnego audytu w celu wykrycia nieprawidłowości i wszczęcia odpowiednich kroków prawnych;

13. wzywa Unię Europejską, społeczność międzynarodową i przyjaciół Libańczyków do

natychmiastowej reakcji po podjęciu reform i do wsparcia wszystkich Libańczyków dotkniętych kryzysem;

14. ponownie wzywa władze libańskie do jak najszybszego wznowienia rozmów z MFW oraz w celu realizacji wcześniej podjętych zobowiązań;

15. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji/wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, sekretarzowi generalnemu ONZ, sekretarzowi generalnemu Ligi Państw Arabskich oraz rządowi i parlamentowi Libanu i prosi o przetłumaczenie jej na język arabski.